



SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 496/2022-13

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Laššákovej (sudkyňa spravodajkyňa), zo sudcov Petra Molnára a Ľuboša Szigetiho v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] zastúpenej advokátom JUDr. Jánom Legerským, Námestie sv. Anny 25, Trenčín, proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 9 Cdo 182/2020 z 30. júna 2022 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 21. septembra 2022 domáha vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) č. k. 9 Cdo 182/2020 z 30. júna 2022 (ďalej len „napadnuté uznesenie“).

Sťažovateľka navrhuje napadnuté uznesenie zrušiť a vec vrátiť najvyššiemu súdu na ďalšie konanie.

2. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 3/2016 na Okresnom súde Žiar nad Hronom (ďalej len „okresný súd“) o určenie neexistencie dôvodov vydedenia a neplatnosti právnych úkonov – listiny o vydedení a závetu vykonaných porúčiteľom vystupovala sťažovateľka v procesnom postavení žalovanej. Okresný súd rozsudkom č. k. 9 C 3/2016 zo 6. decembra 2018 (ďalej len „rozsudok okresného súdu“) rozhodol tak, že dôvody na vydedenie žalobkyne 1 (ktorých dôsledky sa vzťahujú aj na žalobcov 2 a 3) neboli dané, a tiež, že listina o vydedení a závet porúčiteľa sú neplatnými právnymi úkonmi.

3. Sťažovateľka proti rozsudku okresného súdu podala odvolanie, o ktorom Krajský súd v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“) rozhodol rozsudkom č. k. 14 Co 61/2019 z 30. júla 2019 (ďalej len „rozsudok krajského súdu“) tak, že prvoinštančné rozhodnutie potvrdil.

Rozsudok krajského súdu, ale i rozsudok okresného súdu považovala sťažovateľka za nesprávne z dôvodu, že konajúce súdy nevykonali navrhnuté dôkazy potrebné na zistenie rozhodných skutočností, resp. že na podklade vykonaných dôkazov dospel krajský súd k nesprávnym a neúplným skutkovým záverom. Sťažovateľka preto podala proti rozsudku krajského súdu dovolanie podľa § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“). V dovolaní predovšetkým namietala, že súd prvej inštancie nevykonal dokazovanie výsluchom sťažovateľky a žalobkyne 1 ani listinné dokazovanie. Sťažovateľka poukázala na rozpor v odôvodnení rozsudku okresného súdu, ktorému vyčítala najmä to, že svoje rozhodnutie založil výlučne na znaleckom posudku, pričom sa vôbec nezaoberal inými okolnosťami, ako napr. náročnosťou právneho úkonu z hľadiska schopnosti konajúcej osoby chápať zmysel právneho úkonu. To, že listinné dôkazy – lekárska správa z vyšetrenia poručiteľa z 29. októbra 2013, prehlásenie poručiteľa z 28. októbra 2013 a prehlásenie [REDAKOVANÉ] neboli samostatne vykonané, iba zohľadnené v rámci znaleckého posudku, považuje za nedostatočné. Odôvodnenie rozsudku krajského súdu považuje sťažovateľka za nedostatočné a v tejto súvislosti poukázala na rozhodnutie najvyššieho súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 6 Cdo 111/2012.

4. Najvyšší súd dovolanie sťažovateľky napadnutým uznesením odmietol podľa § 447 písm. c) CSP. Najvyšší súd pri rozhodovaní zohľadnil, že odvolací súd potvrdil rozsudok okresného súdu v odvolaní napadnutej časti ako vecne správny podľa § 387 ods. 1 CSP a uviedol, že „*Konanie pred súdom prvej inštancie a pred odvolacím súdom tvorí pritom jeden celok a určujúca spätosť rozsudku odvolacieho súdu s potvrdzovaným rozsudkom vytvára ich organickú jednotu. Odvolací súd jasným, rozhodným, zrozumiteľným a jednoznačným spôsobom uviedol dôvody, ktoré ho viedli k rozhodnutiu, poskytol primerané odpovede na odvolacie námietky; jeho úvahy a z nich vyvedené závery, vo vzájomnej súvislosti s konaním a rozhodnutím prvoinštančného súdu, nemožno považovať za zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. Odvolací súd teda procesne nekonal nesprávne, spôsobom zmätočným, ktorým by žalovanej znemožnil, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Za procesnú vadu konania podľa § 420 písm. f) CSP nemožno považovať to, že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv dovolateľky.*“. Dovolací súd preskúmal rozsudky okresného súdu aj krajského súdu a dospel k záveru, že rozhodnutia sú odôvodnené spôsobom zodpovedajúcim zákonu. Súd prvej inštancie dostatočným spôsobom vysvetlil, resp. vyhodnotil výpovede svedkýň. Z nariadeného znaleckého dokazovania vyplynulo, že „*poručiteľ trpel nešpecifikovanou poruchou osobnosti a chovania vyvolanou ochorením, poškodením alebo disfunkciou mozgu, pričom podľa záverov znaleckého posudku v čase uskutočnenia právneho úkonu vo forme notárskej zápisnice nebol poručiteľ schopný posúdiť následky svojho konania a ani svoje konanie ovládať.*“. Pokiaľ sťažovateľka namietala nedostatočné dokazovanie v rámci odvolacieho konania, najvyšší súd uviedol: „*Žalovanou navrhnuté svedkyne boli súdom prvej inštancie vypočuté, k výsluchom ostatných svedkov navrhnutým až v odvolaní sa odvolací súd osobitne vyjadril, poukázal na sudcovskú a zákonnú koncentráciu v zmysle § 153 a § 154 CSP. Odvolací súd zaujal stanovisko aj k znaleckému posudku, prehláseniam poručiteľa a p. [REDAKOVANÉ] a lekárskej správe*

██████████. Dovolací súd na doplnenie uvádza, že žalovanej bol znalecký posudok doručený súdom prvej inštancie, bol jej poskytnutý priestor na vyjadrenie sa k nemu a k jeho záverom, pričom k nemu nezaujala v priebehu konania pred súdom prvej inštancie žiadne stanovisko. “

Vo vzťahu k námietkam sťažovateľky o nesprávnom procesnom postupe okresného súdu, pokiaľ nevykonala dokazovanie výsluchom žalobkyne 1 ani samotnej sťažovateľky, nevykonala dokazovanie listinou a neposudzoval náročnosť jednotlivých právnych úkonov poručiťa, najvyšší súd uviedol: „... z hľadiska prípustnosti dovolania je existencia vady zmätočnosti zaťažujúca konanie pred súdom prvej inštancie významná iba vtedy, ak zároveň zaťažuje konanie aj pred súdom odvolacím, alebo vtedy, ak bola vada zmätočnosti včas (t. j. v lehote na podanie odvolania) namietaná v odvolacom konaní, pričom tento nedostatok odvolací súd neodstránil... Z uvedeného vyplýva, že pokiaľ dovolateľka namieta vo svojom mimoriadnom opravnom prostriedku procesné pochybenia súdu prvej inštancie, tieto môžu byť predmetom dovolacieho prieskumu jedine v situácii, ak ich výslovne vytýkal vo včas podanom odvolaní a odvolací súd vo svojom rozhodnutí tieto pochybenia neodstránil. Pokiaľ určité nedostatky súdu prvej inštancie strana namietala prvýkrát až v podanom dovolaní, tieto nemožno preskúmať v dovolacom konaní, keďže odstraňovanie prípadných nedostatkov v procesnom postupe súdu prvej inštancie patrí do právomoci odvolacieho (a nie dovolacieho) súdu. Rovnako tak je potrebné uviesť, že dovolanie ako mimoriadny opravný prostriedok sa podáva proti rozhodnutiu odvolacieho súdu a ako nedostatok v postupe odvolacieho súdu nemožno v dovolaní namietat' niečo, čo nebolo predmetom odvolacieho konania (prieskumu). Odvolací súd je pri svojom rozhodovaní viazaný odvolacími dôvodmi, ktoré boli uplatnené v lehote na podanie odvolania, a ako vadu konania pred odvolacím súdom nemôže strana sporu v dovolaní namietat' niečo, čo nebolo predmetom odvolacieho prieskumu vzhľadom na obsahovú a kvalitatívnu stránku jej odvolania proti rozhodnutiu súdu prvej inštancie.“ Napokon v nadväznosti na uvedené najvyšší súd v odôvodnení napadnutého uznesenia konštatoval, že z obsahu spisu nezistil, že by sťažovateľka uvedené procesné pochybenia namietala v odvolacom konaní.

II.

Argumentácia sťažovateľky

5. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti vo vzťahu k porušeniu práv uznesením najvyššieho súdu uviedla, že v danom prípade došlo k takým zásadným nedostatkom v procese dokazovania, že je opodstatnený záver na aplikovanie výnimky v zmysle stanoviska najvyššieho súdu R 2/2016. Podľa názoru sťažovateľky bolo rozhodnutie okresného súdu založené výlučne na záveroch znaleckého posudku, čo je v prípade, keď poručiťel' nebol pozbavený spôsobilosti na právne úkony, neakceptovateľné. Rovnako za neakceptovateľnú považuje sťažovateľka skutočnosť, že všeobecné súdy odmietli vykonať náležité dokazovanie, a to bez riadneho odôvodnenia. Navyše najvyšší súd sa v odôvodnení napadnutého uznesenia žiadnym spôsobom nevysporiadal s argumentáciou sťažovateľky v časti, v ktorej poukázala na rozhodnutie najvyššieho súdu vo veci sp. zn. 6 Cdo 111/2012.

III. Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

6. Podstata ústavnej sťažnosti je v tvrdení sťažovateľky o porušení práv na súdnu ochranu (čl. 46 ods. 1 ústavy) a spravodlivý proces (čl. 6 ods. 1 dohovoru) napadnutým uznesením najvyššieho súdu, ktorým bolo dovolanie sťažovateľky odmietnuté. Sťažovateľka nespokojná s výsledkom konania (neplatnosť listiny o vydedení a závetu) v ústavnej sťažnosti zotrvala na tvrdeniach o nedostatočnom dokazovaní, a to v takej miere a intenzite, že došlo k porušeniu jej základných práv.

7. Na úvod ústavný súd poznamenáva, že i keď sťažovateľka ústavnou sťažnosťou napadla uznesenie najvyššieho súdu o odmietnutí jej dovolania, pričom argumentovala nedostatočným odôvodnením napadnutého uznesenia najvyššieho súdu, ťažisko námietok je sústredené v nesúhlase s rozsudkom okresného súdu, ktorý má pre sťažovateľku negatívny výsledok.

Ústavný súd považuje za vhodné poukázať na závery rozsudku krajského súdu, ktorý sa oboznámil so zvukovým záznamom, na ktorom boli zachytené výpovede svedkýň, ktoré navrhla sťažovateľka v konaní pred súdom prvej inštancie. Svedkyne boli osobami, ktoré boli v kontakte s porúčiteľom, a z ich výpovedí vyplynulo, že sa nevedeli relevantným spôsobom vyjadriť, či porúčiteľ bol schopný ovládať svoje konanie alebo posúdiť svoje následky, popísali však okolnosti, za ktorých boli v kontakte s porúčiteľom (napr. ošetrovanie, pomoc pri polohovaní). Z uvedeného teda vyplýva, že okresný súd nerozhodol výlučne na podklade znaleckého posudku, ako to sťažovateľka opakuje, ale vzal do úvahy aj svedecké výpovede, ktoré vyhodnotil vo vzájomnej súvislosti so znaleckým posudkom ako ďalším vykonaným dôkazom. K obdobnému záveru dospeli okresný súd a krajský súd aj vo vzťahu k vykonaným listinným dôkazom. Pokiaľ sťažovateľka žiadala v rámci odvolacieho konania „dopočúť“ svedkov (notára, ošetrujúcu lekárku i samu seba), krajský súd v bodoch 16 – 18 celkom zreteľne a dostatočne vysvetlil dôvody, pre ktoré k takému „dopočutiu“ nepristúpil. Krajský súd odôvodnil svoj postup v uvedených bodoch vo vzťahu ku každému navrhnutému svedkovi.

8. Sťažovateľka v podanom dovolaní namietala predovšetkým nedostatky v procese dokazovania (nevykonanie dôkazov, rozhodnutie len na základe znaleckého posudku), čo malo spôsobiť, že jej okresný súd, rovnako aj krajský súd nesprávnym procesným postupom znemožnili, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

Najvyšší súd preskúmal rozsudok súdu prvej inštancie aj odvolacieho súdu, sťažovateľkou namietané nedostatky nezistil a dovolanie odmietol.

9. V nadväznosti na sťažnostnú argumentáciu ústavný súd preskúmal napadnuté uznesenie najvyššieho súdu a konštatuje, že najvyšší súd veľmi jasne, zrozumiteľne a ústavne udržateľným spôsobom vyhodnotil sťažovateľkine námietky. Napadnuté uznesenie najvyššieho súdu obsahuje podľa názoru ústavného súdu dostatok skutkových a právnych záverov, pričom ústavný súd nezistil, že by jeho výklad a závery boli svojvoľné alebo zjavne neodôvodnené a nevyplýva

z nich ani taká aplikácia príslušných ustanovení všeobecne záväzných právnych predpisov, ktorá by bola popretím ich podstaty a zmyslu.

10. Sťažovateľka namietala aj to, že sa najvyšší súd nezaoberal časťou argumentácie, v ktorej poukázala na rozhodnutie najvyššieho súdu v konaní sp. zn. 6 Cdo 111/2012, ktorého predmetom bolo určenie neplatnosti závetu. V uvedenom konaní najvyšší súd zrušil rozhodnutie súdu prvej inštancie aj odvolacieho súdu z dôvodu ich nepreskúmateľnosti. Rozsudky oboch súdov totiž vychádzali výlučne zo záverov znaleckého posudku bez zohľadnenia ostatných dôkazov a z nich vyplývajúcich skutočností. Spoločným menovateľom konania sp. zn. 6 Cdo 111/2012 a sťažovateľkinej veci je otázka určenia neplatnosti závetu. Jedným dychom však treba dodať, že procesná situácia je odlišná. V teraz preskúmanom prípade totiž bolo vykonaných viacero dôkazov. Okrem znaleckého posudku boli v konaní vypočutí svedkovia a boli predložené písomné vyhlásenia konkrétnych osôb, s ktorými sa všeobecné súdy oboznámili. Okresný súd a následne na to aj krajský súd výpovede svedkov a skutočnosti vyplývajúce z predložených listín náležitým spôsobom vyhodnotili a tiež nevykonanie navrhovaných dôkazov („dopočutie“ svedkov, ďalšie listiny) riadne odôvodnili.

Najvyšší súd preskúmal postup okresného súdu a krajského súdu v danej veci, ale nezistil žiadne sťažovateľkou uvádzané pochybenia, a preto nie je možné považovať námietku sťažovateľky o neodôvodnenosti napadnutého uznesenia najvyššieho súdu za opodstatnenú. Najvyšší súd totiž preskúmal postup okresného súdu a krajského súdu rovnako, ako to urobil aj v konaní sp. zn. 6 Cdo 111/2012, hoci s odlišným záverom.

11. Skutočnosť, že sťažovateľka sa s názorom najvyššieho súdu nestotožňuje, sama osebe nepostačuje na prijatie záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti napadnutého rozhodnutia. Aj stabilná rozhodovacia činnosť ústavného súdu rešpektuje názor, podľa ktorého nemožno právo na súdnu ochranu stotožňovať s procesným úspechom, z čoho vyplýva, že všeobecný súd nemusí rozhodovať v súlade so skutkovým a s právnym názorom účastníkov konania vrátane ich dôvodov a námietok. V zmysle svojej judikatúry považuje ústavný súd za protiústavné aj arbitrárne tie rozhodnutia, ktorých odôvodnenie je úplne odchýlné od veci samej alebo aj extrémne nelogické so zreteľom na preukázané skutkové a právne skutočnosti (II. ÚS 347/2022), čo sa v prípade sťažovateľky nestalo.

12. V danom prípade sa najvyšší súd neodmietol zaoberať mimoriadnym opravným prostriedkom sťažovateľky, ktorým napadla rozsudok krajského súdu, jej dovolanie riadne preskúmal, no keďže dôvody zakladajúce prípustnosť dovolania nezistil, následne sformuloval svoj právny záver o neprípustnosti podaného mimoriadneho opravného prostriedku a rozhodol o ňom spôsobom, ktorý mu Civilný sporový poriadok prostredníctvom § 447 písm. c) vyslovene umožňuje.

13. Ústavný súd, vychádzajúc zo svojho ústavného postavenia a poukazujúc na svoju stabilizovanú judikatúru, zdôrazňuje, že vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov nie je alternatívnou ani mimoriadnou opravnou inštanciou, a preto nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecným súdom bol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Do sféry pôsobnosti všeobecných súdov môže ústavný súd zasiahnuť len vtedy, ak by ich konanie alebo rozhodovanie bolo zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by malo za následok porušenie niektorého základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02 atď.).

14. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd uzatvára, že niet relevantnej spojitosti medzi napadnutým uznesením najvyššieho súdu a namietaným porušením označených práv sťažovateľky. S prihliadnutím na odôvodnenosť napadnutého uznesenia, ako aj s poukazom na to, že obsahom práva na spravodlivé súdne konanie nie je právo na rozhodnutie v súlade s právnym názorom účastníka súdneho konania, resp. právo na úspech v konaní (obdobne napr. II. ÚS 218/02, III. ÚS 198/07, II. ÚS 229/07, I. ÚS 265/07, III. ÚS 139/08), ústavný súd ústavnú sťažnosť odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 26. októbra 2022

Jana Laššáková
predsedníčka senátu